

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:
Θουκυδίδη, *Ιστορίες*, Γ. 79-80

Τίτλος:
«*Σαν Νικητές...*»

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Σαν Νικητές

Δημιουργός

Μαγδαληνή Πρεβεζάνου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Αύγουστος 2014.

Διδακτική/ θεματική ενότητα

Θουκυδίδη, Ιστορία, Γ 79-80

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο / ιστοσελίδα τάξης, Google Drive, Wiki του μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές στο σενάριο υιοθετούν ταυτότητες που προέρχονται από στάσεις ή συμπεριφορές και τακτικές των προσώπων της ενότητας. Με βάση τις συγκεκριμένες

ταυτότητες απορρέουν σχετικές δραστηριότητες, οι οποίες αξιώνουν από τους μαθητές να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία και λογισμικά ([Cmap](#), [Wordle](#), [EclipseCrossword](#), [Google Maps](#), [Audacity](#)) ή ψηφιακές πηγές. Παράλληλα, οι μαθητές υποδύονται ρόλους και οφείλουν να αναπτύσσουν κατάλληλο λόγο και επιχειρηματολογία κατά ήθος και κατά περίσταση.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο στηρίζεται στη φράση-σχόλιο του Θουκυδίδη «ως κρατούντες» και με μότο αυτό οι ομάδες διακρίνονται ως νικητές και ηττημένοι. Αποδεικνύεται ότι οι ταυτότητες είναι ρευστές και υπάρχουν ανατροπές που οφείλονται σε ψυχολογικούς παράγοντες και σε ηθικά γνωρίσματα των προσώπων. Έτσι, οι νικητές δεν φέρονται πάντα ως νικητές, όταν ο αντίπαλος είναι αρκετά επικίνδυνος και τα πρόσωπα είναι φοβισμένα και ανασφαλή. Από την άλλη, οι ηττημένοι δεν είναι εν τέλει οι χαμένοι, καθώς το πείσμα και το θάρρος ενδέχεται να τους κάνει πιο δυνατούς και συνετούς. Οι μαθητές μέσα σε ομάδες διερευνούν, σχολιάζουν και ερμηνεύουν σε επίπεδο μορφής ή και περιεχομένου θέματα νίκης και ήττας σε περίοδο πολέμου, επίδειξης θάρρους και δειλίας αλλά και τρόπων αναγγελίας και μετάδοσης ειδήσεων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο αυτό συνδέει νοήματα με λεκτικές εκφορές αλλά παράλληλα αναδεικνύει την ψυχολογική διάσταση της ιστορίας και προβάλλει συμπεριφορές ανθρώπων που

αναγνωρίζονται και σήμερα. Η δικαιολόγηση των πράξεων των συνανθρώπων μας είναι ένα ζητούμενο αλλά και η φιλοδοξία ή η επιδίωξη του συμφέροντος εξηγεί συμπεριφορές. Εξαιτίας της ηθοποιίας και της παθοποιίας του σεναρίου επιδιώκεται η ενσυναίσθηση των μαθητών και η εμπλοκή τους σε μιμήσεις ρόλων. Οι μαθητές σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο αναζητούν τη λέξη και τις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων προκειμένου να τις χρησιμοποιήσουν σε κατάλληλο θεματικό πλαίσιο. Ο μαθητής οδηγείται επαγωγικά σε ιδέες και σε σύγχρονο λόγο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνδέουν ενέργειες και τακτικές με σκοπιμότητες και ψυχολογικές αντιδράσεις ανθρώπων, ώστε να μπορούν να κατανοούν και να δικαιολογούν συμπεριφορές και χαρακτήρες.
- Να αξιολογούν τη στάση και το ήθος των ανθρώπων σε σχέση με τις περιστάσεις.
- Να αντιλαμβάνονται ότι η προσαρμογή σε δυσκολίες και η ανάγκη κυριαρχίας ή επιβίωσης αναπτύσσουν τις πρακτικές των ανθρώπων, με αποτέλεσμα να προκύπτουν απροσδόκητες συμπεριφορές.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνδέουν γλωσσικούς τρόπους με τις αντιδράσεις των ανθρώπων, ώστε να αποκωδικοποιούν συμπεριφορές και χαρακτήρες.
- Να δηλώνουν τις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων που έχουν ένα σημασιολογικό φορτίο στα αρχαία ελληνικά και την εξέλιξή τους στα νέα ελληνικά.

- Με βάση τα επικοινωνιακά δεδομένα του κειμένου, να δημιουργούν παραινετικό λόγο, διάλογο χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα επιχειρήματα που θα ανταποκρίνονται στο ήθος των προσώπων και στην κατάσταση.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να δημιουργούν μετάφραση συνδέοντας μέσω του [Audacity](#) ή της ηχογράφησης τη σωστή εκφορά του αρχαίου λόγου με τη μετάφραση.
- Να φτιάχνουν διαγράμματα αναπαριστώντας τις ενέργειες και τις δράσεις των προσώπων συσχετίζοντάς τις με αίτια και αποτελέσματα.
- Να κατασκευάζουν πολυμεσικό υλικό, για να αναδείξουν ιστορικές πληροφορίες που εκφράζουν τον πολιτισμό του παρελθόντος σε σχέση με τον σημερινό.
- Να χαρτογραφούν τις έννοιες και την πορεία των ανθρώπων εξηγώντας αίτια και κινήσεις.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές με τις οποίες θα έρθουν αντιμέτωποι οι μαθητές και οι μαθήτριες στο συγκεκριμένο σενάριο έχουν ως στόχο να:

- Ενισχύσουν τη θετική τους στάση για τις συνεργατικές μεθόδους.
- Καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και την ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους τους, προκειμένου να ολοκληρώνουν επιτυχώς τις δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί.
- Αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα όσον αφορά τη συλλογή του προς επεξεργασία υλικού.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο προκύπτει από τη διάθεση ανάλυσης συμπεριφορών και αντιδράσεων των προσώπων και εξήγησης των κινήτρων τους. Είναι χρήσιμο στη εφηβεία τους οι νέοι

να ψυχολογούν και να κατανοούν ανθρώπους και ιστορικά πρόσωπα επιβεβαιώνοντας το απόφθεγμα του Θουκυδίδη: «καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ...» (3.82.2, Παθολογία του πολέμου) και αναγνωρίζοντας την αλήθεια ότι το έργο του είναι «κτήμα ες αἰεὶ».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο βρίσκεται σε αρμονία με τη στοχοθεσία του αναλυτικού προγράμματος που συνδέεται με το να γίνει αντιληπτός ο φόβος ως αίτιο πολιτικής δράσης καθώς και στην καλλιέργεια γραμματισμών σε σχέση με την εναλλαγή οπτικής γωνίας, τον έλεγχο και την αξιολόγηση πληροφοριών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Σε αυτό το σενάριο οι ΤΠΕ αποτελούν την εργαλειακή βάση για την παρουσίαση του υλικού, την πηγή αναζήτησης ψηφιακών πόρων, μέσω κριτικής σύνθεσης πληροφοριών. Η χρήση και η αξιοποίηση λογισμικών συνδέονται με δραστηριότητες που επικοινωνούν με τέτοια εργαλεία. Ο μαθητής εξοικειώνεται χρησιμοποιώντας αυτά τα λογισμικά, με αποτέλεσμα να επεξεργάζεται και να αναβαθμίζει την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του.

Κείμενα

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Θουκυδίδη Περικλέους, Επιτάφιος, κ. 40](#): [Στο *Thucydides Historiae*. I–II. H.S. Jones & J.E. Powell, εκδ. 1942. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1967–70]. [Μτφρ. Ε.Κ. Βενιζέλος. [1940] 1960. *Θουκυδίδου Ιστορία*. I–II. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας]. [Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962. *Θουκυδίδου Ιστορία*. Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια. Εισαγωγή: Ι.Θ. Κακριδής. I–IV. Αθήνα: Γκοβόστης]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Θουκυδίδη, Ιστορία Γ' 82](#) [Στο *Thucydides Historiae*. I–II. H.S. Jones & J.E. Powell, εκδ. 1942. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1967–70]. [Μτφρ. Ε.Κ.

Βενιζέλος. [1940] 1960. *Θουκυδίδου Ιστορία*. I–II. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Θουκυδίδης, Ιστορία \(1.70\)](#) [Στο *Thucydidis Historiae*. I–II. H.S. Jones & J.E. Powell, εκδ. 1942. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1967–70]. [Μτφρ. Ε.Κ. Βενιζέλος. [1940] 1960. *Θουκυδίδου Ιστορία*. I–II. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας]. [Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962. *Θουκυδίδου Ιστορία*. Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια. Εισαγωγή: Ι.Θ. Κακριδής. I–IV. Αθήνα: Γκοβόστης]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Η ανάλυση του Θουκυδίδη ως το παράδειγμα θεωρίας των διεθνών σχέσεων](#). Ημερίδα για τον Θουκυδίδη στις 19/03/2010 [Scribd].

[Wordle](#) [Ελεύθερο λογισμικό δημιουργίας συννεφόλεξων].

[Cmap](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών].

[Eclipse Crossword](#) [Ελεύθερο λογισμικό δημιουργίας σταυρόλεξων].

[Google Maps](#) [Εφαρμογή προβολής διαδραστικών χαρτών].

[Audacity](#) [Ελεύθερο λογισμικό ηχογράφησης και επεξεργασίας ήχων].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1^η φάση: 2 ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής

Σε αυτή τη φάση με το [1^ο φύλλο εργασίας](#) οι μαθητές χωρίζονται από τον εκπαιδευτικό σε δύο ισάριθμες υποομάδες, οι οποίες θα ασχοληθούν με την υποκριτική-ερμηνευτική ανάγνωση, υποδυόμενοι τον Θουκυδίδη να αφηγείται την συγκεκριμένη ενότητα. Κάθε υποομάδα έχει αναλάβει το κάθε κεφάλαιο από τα δύο αντίστοιχα. Οι υποομάδες, επειδή είναι πολυάριθμες οφείλουν να αναλάβουν τους εξής ρόλους:

α) αναγνώστων και αφηγητών που θα διαβάσουν με αφηγηματικό και θεατρικό τόνο την ενότητά τους.

β) μεταφραστών και τεχνολόγων που θα αναλάβουν να ολοκληρώσουν από τεχνικής άποψης την ψηφιακή αφήγηση-μετάφραση.

2^η φάση: 5 ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής

Σε αυτή τη φάση με το [2^ο φύλλο εργασίας](#) οι μαθητές διακρίνονται σε τρεις ομάδες. Καλό είναι να δώσει ο εκπαιδευτικός την ευκαιρία στους μαθητές να επιλέξουν σε ποια ομάδα θα ανήκουν. Κάθε ομάδα ενσαρκώνει την ψυχολογία είτε των νικητών είτε των ηττημένων, των φοβισμένων, είτε των διάμεσων-αγγελιαφόρων.

Η 1^η ομάδα: οι [Νικητές ή Ηττημένοι](#) αναζητούν τα χαρακτηριστικά τόσο των ηττημένων όσο και των νικητών και αναμένεται να επιβεβαιώσουν ή να διαψεύσουν τη σχέση των Πελοποννησίων με τους νικητές και των δημοκρατικών Κερκυραίων με τους ηττημένους. Η αναντιστοιχία θα αποδειχτεί μέσα από συγκριτικές παρατηρήσεις που οι μαθητές θα κάνουν από τις ενέργειες των «δήθεν νικητών» Πελοποννησίων (ως κρατούντων) τις οποίες και θα καταγράψουν αλλά και με τις χαρακτηριστικές αναμενόμενες συμπεριφορές που έχουν προσδιορίσει σε προηγούμενη δραστηριότητα. Στο τέλος η ομάδα αναθέτει ρόλο μίμησης του προσώπου του Βρασίδα, ο οποίος με κατάλληλα επιχειρήματα και με συγκινησιακό τρόπο θα προσπαθήσει σε μια παραινετική ομιλία να πείσει τους Πελοποννησίους να είναι πιο επιθετικοί. Τα επιχειρήματα θα τα καταγράψει όλη η ομάδα και η ομιλία, αφού θα καταγραφεί με συνεργατικό τρόπο, θα εκφωνηθεί από έναν μαθητή.

Η 2^η ομάδα: [Ο περιδεδής δήμος](#) ερευνά την ψυχολογική αντίδραση του φόβου και των τρόπων διαχείρισης ή αντίδρασης απέναντι σε συνθήκες ήττας. Οι μαθητές τοποθετούνται ως προς τα θέματα εξουσίας και ισορροπίας δυνάμεων συγκρίνοντας κείμενα φιλοσόφων και σύγχρονων αναλυτών με τον Θουκυδίδη. Μέσα στο ίδιο θεματικό πλαίσιο κινούνται και με την αναζήτηση λέξεων ή φράσεων που δηλώνουν φόβο χειριζόμενοι σώματα κειμένων.

Η 3^η ομάδα: [Οι Φρυκτωρίες](#) αναζητούν στοιχεία για τους τρόπους και τα μέσα μετάδοσης των πληροφοριών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Δημιουργούν και προβάλλουν έτσι ένα οπτικοακουστικό υλικό που επεκτείνει και επεξηγεί τα

πολιτιστικά δεδομένα του κειμένου ή δημιουργεί ένα συντακτικό υλικό με τις συντακτικές εκφορές ρημάτων που έχουν την σημασία του αναγγέλλω, πληροφορούμαι. Στο τέλος δραματοποιούν μια σκηνή αναγγελίας υποδύμενοι έναν αγγελιαφόρο, ο οποίος παρεμβαίνει στα τεκταινόμενα και με βάση την ιστορική αφήγηση του Θουκυδίδη συμπληρώνει τον ιστορικό λόγο με μια ρήση με την οποία περιγράφει την επικείμενη άφιξη του αθηναϊκού στόλου και τις ενδεχόμενες συνέπειες για την Κέρκυρα.

Η 4^η ομάδα: Θάρρος ή Θράσος, Δειλοί ή Συνετοί αναμένεται να προσδιορίσουν, να αναπαραστήσουν και να εξηγήσουν τη ρευστότητα των εννοιών *θάρρος, δειλία, θράσος ή σύνεση*, που αποτελούν και συμπεριφορές ή ψυχολογικές αντιδράσεις ανθρώπων που κινούνται από το ένα άκρο στο άλλο, από το θάρρος μέχρι τη δειλία και το φόβο λόγω φιλοδοξιών, συμφερόντων ή χαρακτήρα. Οι μαθητές ακολουθούν τη λογική του Θουκυδίδη, ο οποίος στο έργο του ψυχολογεί και ερμηνεύει με τον δικό του τρόπο τους εμπλεκόμενους στον εμφύλιο, σχολιάζοντας τις ανθρώπινες συμπεριφορές και τις πολιτικές τακτικές ή λογικές. Από τη θέση των σχολιαστών βιώνουν τους ρόλους των προσώπων που παρουσιάζονται στο έργο. Έτσι συμπληρώνουν το «αφηγηματικό κενό» που άφησε ο Θουκυδίδης φτιάχνοντας έναν διάλογο ανάμεσα στον πιο τολμηρό Βρασίδα και στον πιο άτολμο Αλκίδα, μιμούμενοι και τους αντίστοιχους χαρακτήρες.

3^η φάση: 1 ώρα στο εργαστήριο πληροφορικής

Παρουσιάζονται προς την ολομέλεια όλες οι εργασίες από κάθε ομάδα

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινό Φύλλο Εργασίας

Ο Θουκυδίδης αφηγείται...

1^η υποομάδα: κεφάλαιο 79: Να δημιουργήσετε μια υποκριτική/ ερμηνευτική ανάγνωση του αρχαίου κειμένου σε ψηφιακή μορφή, επιλέγοντας τη μαγνητοφώνηση είτε από το [Power Point](#) είτε εγκαθιστώντας το [Audacity](#). Στη συνέχεια, να διαβαστεί μια μετάφραση που θα επιλέξετε ή θα δημιουργήσετε βοηθούμενοι από την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

1^η υποομάδα: κεφάλαιο 80: Να δημιουργήσετε μια υποκριτική/ ερμηνευτική ανάγνωση του αρχαίου κειμένου σε ψηφιακή μορφή, επιλέγοντας τη μαγνητοφώνηση είτε από το [Power Point](#) είτε εγκαθιστώντας το [Audacity](#). Στη συνέχεια, να διαβαστεί μια μετάφραση που θα επιλέξετε ή θα δημιουργήσετε βοηθούμενοι από την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

2^ο Φύλλο Εργασίας

1^η ομάδα: Νικητές ή ηττημένοι

1. Δημιουργήστε ένα ηλεκτρονικό σταυρόλεξο με λέξεις (ρήματα, ουσιαστικά ή επίθετα) που δίνουν χαρακτηριστικά νικητή ή ηττημένου, προκειμένου να αποτελέσει αφορμή στο θέμα που παρουσιάζετε διαλεκτικά: νίκη-ήττα. Για τη δημιουργία του ηλεκτρονικού σταυρόλεξου οδηγηθείτε στην ιστοσελίδα [EclipseCrossword](#).
2. Από το κεφάλαιο 79 να καταγράψετε σε μορφή διαγράμματος στο Word τις ενέργειες ολιγαρχικών και Πελοποννησίων «ως κρατούντες». Συμβαδίζει ο ρόλος του νικητή με τις ενέργειες που κάνουν; Πώς δικαιολογούνται; Να εξηγήσετε τις παράδοξες και μη αναμενόμενες σχέσεις.
3. **Μίμηση:** Υποθέστε ότι είστε ο Βρασιδάς: Τι θα συμβούλευες τους Πελοποννησίους, ενώ τους βλέπεις να διστάζουν να επιτεθούν; Να γράψεις μια παραινετική ομιλία που θα την εκφωνήσεις.

2^η ομάδα: Ο περιδεής δήμος

«Ενώ δηλαδή ο Θουκυδίδης περιγραφικά και πραγματολογικά θεμελιωμένα παρατηρεί ότι σε ένα κρατοκεντρικό σύστημα όπου υπάρχουν αίτια πολέμου «ο ισχυρός επιβάλλει ότι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύναμος υποχωρεί και προσαρμόζεται», πολλοί στηριγμένοι σε μοντερνιστικές δαρβινιστικές νοηματοδοτήσεις της πολιτικής στηρίζουν τις πολιτικές τους πράξεις στην αντεστραμμένη ρήση «οι ισχυρός πρέπει να επιβάλλει ότι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύναμος πρέπει να προσαρμόζεται». («Η ανάλυση του Θουκυδίδη ως το παράδειγμα της θεωρίας διεθνών σχέσεων»).

Συζητήστε μέσα στην ομάδα σας την παραπάνω πηγή για τη σχέση ισχυρού και αδύναμου, όπως την προσδιορίζει ο Θουκυδίδης και όπως αντίστοιχα την προσδιορίζουν οι νεώτερες απόψεις. Γράψτε το σχόλιό σας αξιοποιώντας και τα δεδομένα από τα κεφάλαια 79-80, όπως συμπεριφέρονται νικητές και ηττημένοι.

1. Αναζητώντας και αντιμετωπίζοντας τα αντικείμενα του φόβου:

Να φτιάξετε έναν πίνακα με δύο στήλες στο Word, στη μια να γράψετε από το αρχαίο κείμενο τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται οι φοβίες όλων των πλευρών και στη δεύτερη πώς βρίσκουν εκατέρωθεν τρόπους να τις αντιμετωπίσουν.

2. Να συγκρίνετε τη συμπεριφορά που επιδεικνύουν οι Αθηναίοι, όταν ηττώνται σε αντίθεση με τους Πελοποννησίους, όπως αναφέρεται στον [Θουκυδίδη, στο 1.70](#) και όπως υποδηλώνεται στη συγκεκριμένη ενότητα.
3. Να αναζητήσετε λέξεις (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και της νέας ελληνικής που σημαίνουν φόβο, προκειμένου να εκδώσετε ένα θεματικό λεξιλόγιο για τον φόβο. Να τις καταγράψετε μορφοποιώντας τον κατάλογο με τη χρήση του [Wordle](#) και αποθηκεύοντας το σε Word. Βρείτε και καταγράψτε μέσα από τα σώματα κειμένων τις σημασίες τους και τον [συμφραστικό τους πίνακα](#).

3^η ομάδα: Οι φρυκτωρίες

1. Τι ήταν οι φρυκτωρίες; Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό υλικό μέσω Power Point ή χρησιμοποιώντας το [Prezi](#) και να δώσετε ιστορικές πληροφορίες - που θα αναζητήσετε από το διαδίκτυο- με εικόνες, βίντεο και λόγο για τις φρυκτωρίες, για τον τρόπο λειτουργίας τους, την προέλευση τους και την σταδιακή εξέλιξη των επικοινωνιών από την αρχαιότητα στο σήμερα.
2. Να φτιάξετε έναν χάρτη μέσα από το [Google Maps](#) και να σημαδεύσετε σε αυτόν σε ποια σημεία είχαν τοποθετήσει οι Πελοποννήσιοι φρυκτούς και έμαθαν για την άφιξη του αθηναϊκού στόλου από την Λευκάδα.
3. Να δημιουργήσετε έναν κατάλογο με ρήματα της αρχαίας ελληνικής που δηλώνουν αναγγελία, πληροφόρηση. Μπορείτε να βοηθηθείτε από ψηφιακά ηλεκτρονικά λεξικά καθώς και από την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#). Να δηλώσετε σε δεύτερη στήλη τη σύνταξη που έχουν και στην τρίτη στήλη τη σημασία τους.

1) πυνθάνομαι	α) πυνθάνομαι + αιτιατική + κατηγορηματική	Πληροφορούμαι για κάποιον ότι
---------------	--	-------------------------------

	<p>μετοχή</p> <p>β) πυνθάνομαι + γενική + κατηγορηματική μετοχή</p> <p>γ) πυνθάνομαι + ειδική πρόταση</p> <p>δ) πυνθάνομαι + πλάγια ερωτηματική</p> <p>ε) πυνθάνομαι + ειδικό απαρέμφατο</p> <p>στ) πυνθάνομαι + αιτιατική πράγματος + γενική προσώπου</p> <p>ζ) πυνθάνομαι</p> <p>κλπ</p>	<p>Πληροφορούμαι για κάποιον (κάτι) ότι</p> <p>Πληροφορούμαι ότι</p> <p>Ζητώ να μάθω (πώς, αν, τι...)</p> <p>Μαθαίνω ότι</p> <p>Ζητώ να μάθω από κάποιον κάτι</p> <p>Πληροφορούμαι, μαθαίνω, ακούω</p>
<p>2) σημαίνω</p>	<p>α) σημαίνω + αιτιατική</p> <p>β) σημαίνω + ειδική πρόταση</p> <p>κλπ</p>	<p>Φανερώνω κάτι</p> <p>Δείχνω ότι</p>

4. **Μίμηση ρόλου:** Είσαι αγγελιαφόρος και αναγγέλλεις την άφιξη του αθηναϊκού στόλου προσπαθώντας να προειδοποιήσεις για τις ενδεχόμενες συνέπειες.

4^η ομάδα: Θάρρος ή θράσος: Δειλοί ή Συνετοί;

1. **A)** «Ο εμφύλιος πόλεμος, λοιπόν, μεταδόθηκε από πολιτεία σε πολιτεία. Κι όσες πολιτείες έμειναν τελευταίες, έχοντας μάθει τι είχε γίνει αλλού, προσπαθούσαν να υπερβάλουν σ' επινοητικότητα, σε ύπουλα μέσα και σε ανήκουστες εκδικήσεις. Για να δικαιολογήσουνε τις πράξεις τους άλλαζαν ακόμα και τη σημασία των λέξεων. Η παράλογη τόλμη θεωρήθηκε ανδρεία και αφοσίωση στο κόμμα, η προσωπική διστακτικότητα θεωρήθηκε δειλία που κρύβεται πίσω από εύλογες προφάσεις και η σωφροσύνη προσωπίδα της ανανδρίας. Η παραφορά θεωρήθηκε ανδρική αρετή, ενώ η τάση να εξετάζονται προσεκτικά όλες οι όψεις ενός ζητήματος θεωρήθηκε πρόφαση για υπεκφυγή».
(Θουκυδίδη, Ιστορία Γ' 82)

B) «διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τότε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος,

*Λογισμός δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων» (Θουκυδίδη, Επιτάφιος, κ. 40) (μετάφραση Ελευθ. Βενιζέλου ἀπὸ τὴν [Πύλη για τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα](#): «Διότι καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρομεν τῶ ὄντι πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅτι εἴμεθα ἐξαιρετικῶς τολμηροὶ εἰς τὴν δρᾶσιν καὶ συγχρόνως μελετώμεν οἱ ἴδιοι κατὰ βάθος ὅσα πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσωμεν, ἐνῶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀντιθέτως **ἡ μὲν ἀμάθεια γεννᾷ θράσος, ἡ δὲ σκέψις ἐνδοιασμόν**. Εκείνοι, ἄλλωστε, θὰ εθεωροῦντο δικαίως ὡς ἔχοντες μεγίστην εὐψυχίαν, ὅσοι, μολοντί ἔχουν καθαρωτάτην ἀντίληψιν καὶ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου καὶ τῶν τερπνῶν τῆς εἰρήνης, δὲν υποχωροῦν ἐν τούτοις ἀέναντι τῶν κινδύνων».*

Γ) «οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῆ ναυμαχία,..... τῆ δ' ὕστεραία ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδα, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς».

Με βάση τα παραθέματα (Α και Β) 1) να εξηγήσετε τις έννοιες των λέξεων: *τόλμη*, *δειλία*, *θράσος*, *ἐνδοιασμός* και να καταγράψετε όλες τις λέξεις που σημαίνουν φόβο/ δισταγμό και τα αντίθετά τους στα αρχαία ελληνικά. 2) Αφού εγκαταστήσετε το λογισμικό [Cmap](#) στον υπολογιστή σας, να προσπαθήσετε να φτιάξετε έναν εννοιολογικό χάρτη στον οποίο να δηλώνετε τις διακυμάνσεις των συμπεριφορών προσδιορίζοντας, όπου είναι δυνατόν, πιθανά αίτια στα οποία οφείλονται οι αλλαγές στις συμπεριφορές των ανθρώπων δημιουργώντας γραφήματα 3) Να εξηγήσετε γράφοντας σε ένα αρχείο Word μια παράγραφο για την ατολμία των Πελοποννησίων, όπως τη σχολιάζει ο Θουκυδίδης στο παράθεμα Γ. 4) Να χαρακτηρίσετε τον Βρασίδα και τον Αλκίδα με βάση τις προθέσεις ή επιλογές του.

5. **Μίμηση ρόλου:** Να επινοήσετε και να γράψετε έναν διάλογο που διημιέφθη ανάμεσα στον Αλκίδα και τον Βρασίδα και να παίξετε τη σκηνή. Να μαγνητοσκοπήσετε αυτή τη σκηνή και να την ανεβάσετε ως βίντεο στο Google Drive.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Μια άλλη εκδοχή του σεναρίου θα ήταν μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με πρόσκληση ψυχολόγου για τις αλλαγές στην συμπεριφορά μας και για τις ψυχολογικές διακυμάνσεις και μετατοπίσεις ανάμεσα στο θάρρος και στη φοβία ή τη δειλία.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο είναι μερικώς απαιτητικό ως προς την εγκατάσταση και χρήση λογισμικών. Με το σενάριο οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να κρίνουν και να αξιολογήσουν συμπεριφορές και πολιτικές επιλογές.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βερτσέτης, Α. 2003. *Διδακτική της Αρχαίας Γραμματείας*, (τόμος Β'). Αθήνα: Α. Βερτσέτης.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Κυνηγός, Χ. 2002. «Νέες Πρακτικές με Νέα Εργαλεία στην Τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών στο σχολείο». Στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής*, επιμ. Χ. Κυνηγός & Ε. Δημαράκη. Αθήνα: Καστανιώτης, 27-53.

Romilly de J. 2000. *Ο Θουκυδίδης και ο Αθηναϊκός ιμπεριαλισμός*, (μετάφραση: Λύντια Στεφάνου). Εκδόσεις Παπαδήμα.

Φουντοπούλου, Μ. Ζ. 2006. «Αρχές Μάθησης και καλλιέργεια της κριτικής σκέψης: εφαρμογή στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη»*. Αθήνα: Ατραπός, 58-73.

http://www.elliepek.gr/documents/3o_synedrio_eisigiseis/fountopoulou.pdf

[20/07/2014]